

הליגה

שתוק. יא עבד אל-רחמן!

העצרת האחרונה של או"ם קיבלה החל- טה המכירה בליגה הערבית כארגון אזורי, ובתור שכזה הוזמן מוכירה של הליגה, עבד אל-רחמן עזאב באשא, גבוה, רוה, פטשטן, להשתתף בכינוסי מליאת העצרת, כמשקיף רשמי מטעם הליגה.

לפרשה זו יש כבר תקדים בהיסטוריה הקצרה של או"ם, והוא הארגון האזורי של ארצות דרום-אפריקה, אשר גם להן משקיף בעצרת. למעשה, אין למשקיף זה כל השפעה או זכות הצבעה, אך ישראל נלחמה בכל כוחה במנינו זה.

אולם כל טענותיה, כי אין הליגה גוף אזורי, אלא חבר מדינות הקשורות זו לזו בקשרי דת, לשון, תרבות, כדי להלחם בישראל; וכי אין להוציא מגוף אזורי גיאוגרפי מדינה בגלל דתה, או מסיבה פוליטית, לא הצליחו לשכנע את האומות המאוחדות. הליגה הוזמנה לשלוח נציג רשמי לאו"ם, והויכוח באולמי או"ם נסתיים, אך לא כן במרחב.

זה לא מוצא חן. כאשר הציע עזאב באשא הפסקת אש בקוריאה, בדומה להפוגה בארץ-ישראל, עורר עליו את חמת העותן הדמשקאי "אלינצר" (הנצחון): "מור, הוא, כי בעיני חוגי תעמולה אנגלו-אמריקאיים מסיימים, אין עמדותיהם הנוקשות של פארס אל-חורי (סוריה), מוחמד צלאח אל-דין (מצרים) ופאדל ג'מאלי (עירק) מוצאת חן."

על כן, לפי "אלינצר", החלו חוגים אלה לעשות מוניטין להעיון ייצוגם של הערבים באמצעות הליגה הערבית באו"ם, במקום המשלחת הערבית שבה. בצורה זו יוכל עזאב באשא לדבר בשם כל הערבים באו"ם ומחוצה לו.

העיתון מסייים: "אין אנו יודעים לתור על כן, מרעיים שופרות העמולה אלה, אך בכל אופן, הגיע זמן, כי יפסק עזאב באשא לדבר כל כך הרבה."

הגנה

בחורה נייטרלית

חטי הטלגרף מקייר שוב המו מרוב שימוש. שוב שלחו העתונאים הוריים המזרחיים והמזרחיים לעניני ערב" כתבות שתפסו מקום בעמודים הראשונים בעיתונות העולמית, ובכולן, חזרה ונשנתה הפסיקה: חזרה להגנת המזרח התיכון. בחוגי השלטון בקהיר הורגש קצב מוגבר. תחילה בא לביקור פרטי פאנאיטי פיפיליטי, מי שפעם היה שר החוץ של יוון. הוא נתקבל באהדה רבה, הופיע בנשפים ודרש להודיין כדי לשמור על השלום, ובעוד תופס פיפיליטי את מקום הכבוד, הופיע מר וניולוס, ראש ממשלת יוון, אף הוא לסיוו פרטי. הממשלה בהעדר מוחמד סלאח אל-דין, מיניסטר החוץ המנהל משא ומתן עם אנגליה, החלה מתכנסת מדי יום ביומו לדיונים ארוכים, באולם הגדול בגיזירה, האי הארוך בתוך הגילוס, המהווה רובע של משכנות עשירים והקורפוס הדיפלומטי הזר והמקומי בקהיר.

תנאי אחר. באחת הישיבות, הוחלט שמצרים — יחד עם שאר ארצות ערב — תצטרף לברית-ההגנה של המדינות השוכנות על חופי הים התיכון, להסכמה מוקדמת זו הותנה תנאי אחד: א-היכללות של ישראל בברית זאת. תנאי זה היה גורם מעשי ביותר בחישובי אל-נאס ופואד סראג אל-דין באשא, מיניסטר הפנים שלו ואחד מיועציו בעלי ההשפעה הרבה ביותר. אחריו בקיורו של האלוף משה דיין באג' קרה לפני כחודש רוחה הדעה כי עומדת להחלטת בריטניה-הגנה בין ישראל ותורכיה, מעשה שהיה מקים גוש ערבי במרחב, שהיה עשוי לפורר, במרוצת הזמן, את האיחוד מסביב קהיר.

למעשה כבר חלה ישראל לעמוד בראש בעייתיה היומיומיות של מצרים. הממשלה בקהיר ראתה בישראל גנע שאין באפשרותה לסטל בו כרע, ואשר הטיפול בו נדחה להזדמנות נוחה יותר, וההזדמנות: מלחמה פוליטית. ואין כוונתם דוקה לטייפל מילי — רהבת רצינית.

הזמן יעבור בשבילנו. בשנת מלחמת העולם השנייה, היה קיים מוסד בריטי — מרכז האספקה של המזרח התיכון — שמתפקידו היה לארגן את חיל האספקה במרחב בצורה ממוצמת ולקצץ את הצרכים במצרכי חוץ עד המינימום. מרכז הצליח בתפקידו לאחר שקיבל

כהנחת-יטוד כי המרחב כולו מהווה יחידה כלכלית אחת. ועל הנחה זאת בנויות התוכניות הערביות.

משך שלוש שנות קיומה, השתדלה ישראל למצוא תחליף להנחה זאת — היא פיתחה את סחר-החוץ שלה (או ליתר דיוק: את יבוא המזונות שלה) מעבר לימים. אם תחול הפרעה בקווי התחבורה הימית, ייפסק היס ממוצא לתהום, ולקראת מקרה כזה צופות בירות ערב. (באשר לפני שביעות אחרים, נשאל מוצאפה אל-נחאס מה תכניתו כלפי-ישראל, ומדוע אין ממשלתו נוקטת בשום צעד ממששי נגדה, השיב בחיוך רחב: "אלצבר טייב" (הסכל-נות היא טובה), חכה וראה כיצד יעבוד הזמן למעננו").

הבתולה הזקנה. מעמדה זאת, לא חיפשה ישראל מוצא ישיר. היא ביקשה לפורר את הליגה, מדינה ראשונה מוסלמית (תורכיה) ושניה (אירן) העניקו לה את הכרתן, וכעבור זמן מה דובר אף ביצירת גרעין חדש במרחב, סביב תורכיה שיבטל את ההגמוניה הערבית.

אולם כאשר נסתיים הויכוח על זיון אירופה, פנו מעצמות המערב לשטח ההפך קר השני — המרחב. ובעיניהן אין ספק שהצטרפותן של ארצות ערב עדיפה על הצטרפות ישראל שהפכה, נוכח תנאי-ההצטרפות הערבי, לפי דברי דיפלומט אמריקאי לתפוח-אדמה חם" (כינוי אמריקאי לדבר שהטירחה הקשורה בהחוקתו עולה על יעילותו).

וכן, עם הגישה לשלבים המעשיים בהקמת ברית הים התיכון, נשארה ישראל כאותה בחורה שהחליטה כי לא תינשא לעולם, בשעה שאיש לא חלם לבקש את ידה. היא תוכל לשמור על עמדתה הנייטרלית — כי אף אחד לא ביקש ממנה לנטשה.

הלבנון

איחוד - מה מחירו?

כיום שלישי זה, המה שוב קו הרכבת מבירות לדמשק. בתחנות הגבול הצטופפו סקרנים, פקידים ממשלתיים, היתה זו הפעם הראשונה, שסחורה עברה (באופן חוקי) מהלבנון לסוריה, מאז נסגר הגבול במרט אשתקד.

כאשר עזבו הצרפתים את סוריה והלבנון בסוף מלחמת העולם, היו טרודים בשאלות חשובות יותר מחלוקת האינטרסים הכלכליים

אל-נחאס ופראג ארדיין

תפוח-אדמה חם?

ליים המשותפים, של שתי מדינות-המנדט. תחת שלטון הצרפתים, לא היו מדינות אלו יחידות כלכליות נפרדות.

לעומת שטחה הקטן של הלבנון (10.170 קמ"ר), ובהשוואה לסוריה (171.104 קמ"ר), מרוכזים רוב הנמלים בחוף הלב-נוני, הסותם את המוצא לים, לשכנותה הפנימית.

עד שנת 1930, כאשר הועברה עיר הנמל הסורית, אלכסנדריה, לתורכיה, היו לסוריה שני נמלים — אלכסנדריה, בעלת מפרים גדולים ולאסאקה, שאינה אלא נמל-דיגי גדול, וכך, עם העברת אלכסנדריה לתור-כי, נאלצה סוריה לרכז את מוצאה לים (סחר חוקי) דרך הנמלים הלבנוניים צור, צידון ובעיקר — בירות.

תחת המנדט הצרפתי, הנתנה סוריה משרותי הנמלים הלבנוניים, מבלי תשלום. ואילו הגבול הסורי, לעומת זה היה פתוח לכל סחורה מהלבנון, ללא תשלום מכס.

לבנטיניות וחוש מסחרי. הלב-נונים, בחלקם הגדול נוצרים, חברי העדה המרוניטית, חשבו תמיד את עצמם עדיפים על משכניהם הסורי, בשל תרבותם המתקדמת יותר. (בעיקר בגלל המיסיונים הרבים המוחזקים על ידי הצרפתים, בהם מתחנכים אחיהם לדת). הם, למעשה, מהווים גוץ נפרד, למרות שפתם הערבית, לעומת הסורים, חובשי הכפיות, השומרים על צורת החיים והמנהגים הערביים-המוסלמים, הלבנונים, חובשי התרבושים הגבוהים, רואים את עצ-

בירות, בירת הלבנון

תוצרת אנגלית

מם אירופיים החיים במקרה באסיה, וה-תואר לבנטיניים הנו גאותם.

יחד עם הגילויים החיצוניים של התרבות האירופית פיתחו הלבנונים את החוש המסחרי המצוי בכל ערבי המכבד את עצמו. בזמן שסוחרים דמשק וחלב עסקו במסחר הזעיר בשווקיהם, ועמדו על המקח עם הפלחים והבדדים, לקחו הלבנונים לידם את המסחר הנרחב יותר עם החוץ. הם ייצבו את מסחר החוץ של שתי הארצות. **למה לזכת ישר.** אך הסוחרים הלבנונים לא היו אנוכיים יתר על המידה, ביחוד כאשר ברור היה, כי שיגשוגם תלוי במידה רבה בנכונות חבריהם-למעמד, הסורי, לשתף פעולה. הם הוכיחו להם, כי שני הצדדים עשויים להרויח מהסדר, שכל סחורה מן החוץ תעבור דרך ידים לבנוניות.

הלבנון נהנית מייחס מיוחד בגבול הסורי — על סחורותיה לא חל כל מכס. במקום להזמין סחורה בשמם, דבר שהיה מעביר את הסחורה ללא תשלום מכס בגבול הלבנון, אך לא בגבול הסורי, הזמינו הסוחרים הסוריים את מצרכיהם דרך סוחרים לבנוניים, שהיו שולחים אותם לסוריה כיצוא לבנוני, הפטור ממכס. וכך היתה מגיעה הסחורה במחיר נמוך יותר מזה של הדרך החוקית הרגילה, כי סוחרים בירות הסתפקו כרווח נמוך מדמי-המכס, שגבתה ממשלת סוריה.

זה יותר נאה. כאשר עזבה צרפת את שתי הארצות בשנת 1945, היו ארצות ערב שרויות באוירה של אהבה ושופעת. פקודת השעה היתה — איחוד. וכך, למרות פרוץ הפוליטי הפנימי, שמרו סוריה והלבנון על האיחוד הכלכלי, ועל מדיניות השער הפתוח.

האזיניה נמשכה. עד אשר החלה אחרי ההרפתקה הפלסטינית, סידרת הפיכת כות בסוריה. חברי אירגונים פוליטיים החלו בורחים מסוריה, ומחפשים מקלט בארץ השכנה. תגובה, אמרה הטענה, על הבדלים פוליטיים, כי נאה יותר לדבר על פוליטיקה מאשר על כססוכים, תרמיות כספיות. אבל הגבול הסורי-לבנוני נסגר.

במקום בירות, החל נמל לאסאקה משמש מוצא ימי לממשלת סוריה. אמנם היה זה נמל קטן, שאין להשוותו עם בירות, אך הכספים שהכניס דמי-מכס, כיסו את הוצאות פיתוחו (בעזרת הלוואה של ששה מליון דולר מערב הסעודית).

תמורת אחוז קטן. בבירות לא נבהל איש, אולם כאשר עברו שביעות וחודשים והגבול נשאר סגור, החלו הסוחרים (ועמם הממשלה) דואגים. הרי הלבנון הנה מדינה קטנה, ורוב עושרה בא מסחר מעבר. היא המדינה היחידה במרחב, שאין בה איסור על החלפת כספים חופשית. שם

יכול איש להחליף את הלירות המצריות, או הישראליות שלו (המבורחות) בדולרים, או בפתקים, מבלי שאיש יפריע, או ידרוש ממנו דין וחשבון על מקורן. כמובן, הוא משלם אחוז קטן לסוחרים עבור שרותם האדיב.

כאשר פסק גם זרם התיירות (מישראל בשנת 1947; מאירופה, מאז גברה מתיחות המלחמה העולמית; ממצרים הרוצה, כי תושביה יבלו בארצם הם) ניגשו הלבנונים לפעולה נמרצת, הם יזמו כנס של כל לשכות המסחר של ארצות הליגה בבירות, לדון

בירות, בירת הלבנון

תוצרת אנגלית

על הידוק קשרי המסחר בין המדינות האחתיות.

פרסומו בירות. כדי להראות את רצונה הטוב, ודביקותה לרעיון האיחוד הכל-ערבי, וגם כתשובה לבקשת ממשלת הלבנון, הסכימה סוריה השכנה, עוד לפני נעילת כינוס לשכות המסחר, לפתוח שוב את הגבול לפני קשרי מסחר חופשיים, בין שתי הארצות, בהעמידה תנאים אחידים. התנאים: כדי שיהיה הייצוא הלבנוני משחרור ממכס, עליו להיות תוצרת מפעל לבנוני, אשר לפחות 51% מבעליו הם לבנוניים, והוא מיוצר מחמרי גלם, לפחות 50% ממוצא לבנוני.

אך ברחובות דמשק צחקו הסוחרים, "כסכו על סרטורי בירות", הם אמרו, "עוד תראי כיצד יוכיחו, כי מנועים עם החותמת "מיד אין אינגלנד" הגם תוצרת לבנונית טהורה", ולזה משיבים פקיד הממשלה הניצבים בתחנות הגבול: "גור אה..."

הגיבור האציל

לאחר שלא הצליח להבחר לפרלמנט הלבנוני כציר מטעם העדה המוסלמית בעיר מולדתו טריפולי, אשר בצפון הלבנון, נעלם פאוזי אליקאקגי, מסקד חיל-ההצלה שניגף ב"מבצע-חירם" בגליל, מן האופק.

עוד לפני זה, התכונן קאוקגי, גבוה, בלונדי, בעל עינים תכולות ועור מגוון, האיש שפיקד על המרד הערבי בא"י של שנת 39-1936 ושהיה במקלט בגרמניה, עם מופתי ירושלים לשעבר, בשנות מלחמת העולם השנייה, להציג את מועמדותו לבחירות בסוריה בסוף 1947, אולם התקרבה כבר המלחמה בא"י והוא ויתר על הקריירה הפוליטית, והתייצב בראש הגייהאד.

על כשרונו הצבאי של פאוזי היתה דעה סותרת: קצין המודיעין של הגנרל ידל (בימי מאורעות 39-1936) כינה אותו: "אוז טיפש שמנמן וחסר כשרון", ואילו קצין המודיעין שהשתתף במסע נגד פאוזי בתדמור בימי מלחמת סוריה אמר: "המצביא הערבי היחיד בעל שעור קומה".

ועתה, עם העלאת המלה מלחמה שוב באופן קבוע על דפי העיתונות, הוגשה לבית הנבחרים הלבנוני הצעה להעניק לפאוזי אל-אקאקגי, "הגיבור הערבי האציל" הענקי חודשית בסך 1000 לירות לבנוניות (150 ל"י), כי לפי דברי ההצעה, מוטלת עליו האחריות המוסרית כלפי המצביא הגדול שעמד בראש צבאנו, ובכלל כדאי לשמור על האיש כיהוא עוד יהיה נחוץ לנו..."